

**Til
BUU**

Særlige indsatser i forbindelse med tidlig indsats

Som udløber af temadrøftelsen om tidlig indsats på Børne- og Ungdomsudvalgets møde d. 13. januar 2016 blev der stillet en række spørgsmål til den tidlige indsats:

- 1) Hvilke særlige indsatser eksisterer der i tilknytning til tidlig indsats i henholdsvis institutioner og skoler, herunder oplysning om tildelte ressourcer?
- 2) Hvilke indsatser i tilknytning til ”tidlig indsats” står til udløb, herunder resultaterne af disse indsatser?
- 3) Anvendte / tildelte midler til relevant kompetenceudvikling i henholdsvis vuggestuer, børnehaver og skoler?

Spørgsmålene besvares nedenfor.

1) Hvilke særlige indsatser eksisterer der i tilknytning til tidlig indsats i henholdsvis institutioner og skoler, herunder oplysning om tildelte ressourcer?

Særlige indsatser om tidlig indsats i dagtilbud

- Pluspladser

Pluspladserne skal styrke den tidlige forebyggende indsats til børn, som enten er sprogligt eller socialt udfordrede. Pladserne er oprettet i institutioner, der er udvalgt på baggrund kendskab til den pædagogiske kvalitet og på baggrund af socioøkonomiske faktorer blandt institutionernes forældre. Der visiteres til pladserne bl.a. på baggrund af sundhedsplejerskernes vurdering og dialog med familierne. Der er 500 pluspladser i vuggestue og børnehaver fordelt over hele byen.

- Familiepladser

Der er 10 familiepladsinstitutioner med hver 5 familiepladser i Københavns Kommune. Disse institutioner er fordelt på alle 5 områder og de ligger alle i socialt belastede boligområder. Der er mindst 1 familiepladsinstitution i hvert område. Familiepladserne er en forebyggende indsats i almindelige dagtilbud. Målgruppen er børn der ikke er i trivsel og er tydeligt påvirket af belastende faktorer i deres omgivelser.

- Sociale normeringer

For at understøtte arbejdet med chancelighed for de mest udsatte børn i Københavns Kommune, tildeles en række institutioner på 0-13 års området hvert år sociale normeringer. De sociale normeringer skal

09-02-2016

Sagsnr.
2016-0019294

Dokumentnr.
2016-0019294-1

Sagsbehandler
Line Jørsum Mortensen

Ledelsessekretariatet

Rådhuspladsen 1
1550 København V

Telefon
3045 3958

E-mail
linmor@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009371201

www.kk.dk

primært omsættes til personaleressourcer, og en mindre del af midlerne til specifik kompetenceudvikling. Dette kan være med til at sikre et kvalitetsløft af det pædagogiske arbejde i de institutioner, hvor det pædagogiske personale har en ekstra opgave med at sikre de udsatte børns chancelighed.

- Turn around

Institutioner i områder, som er præget af mange forældre med store sociale og sproglige udfordringer, har større pædagogiske udfordringer, når de skal arbejde med at øge børnenes chancelighed. Samtidig har mange af disse institutioner svært ved at fastholde et pædagogisk miljø af høj faglig kvalitet, fordi det kan være svært at rekruttere og fastholde de dygtige og engagerede medarbejdere.

Turn around er igangsat i 7 institutioner, hvor man har ansat pædagoger med særlige kompetencer, skabt en udvikling af deres gode lege- og læringsmiljøer og etableret kompetenceudvikling i form af supervision til medarbejderne.

En god start i et dagtilbud med stærk pædagogisk faglighed vil styrke børnenes nysgerrighed og motivation til at lære, og vil derfor give børnene bedre muligheder for at klare sig godt i skolen.

- VIDA projektet

VIDA står for ”Vidensbaseret indsats overfor udsatte børn i dagtilbud”, men er en indsats, der retter sig mod hele børnegruppen i børnehaven. Det overordnede mål med VIDA er at fremme udsatte børns trivsel, læring og udvikling ved at stimulere deres sociale kompetencer og læringskompetence gennem inkluderende pædagogik i institutionen. VIDA er forskningsmæssigt efterprøvet og har positive effekter på børns trivsel, socioemotionelle kompetencer og sociale færdigheder. I 2014-2015 deltog 18 københavnske institutioner med sociale normeringer i VIDA, og i efteråret 2015 er 14 nye institutioner startet op på et forløb.

- Sprogindsatsen i dagtilbud og på fritidshjem (inden skolestart)

Sprogindsatsen i dagtilbud består af følgende elementer:

- Identificering af børn med sproglige udfordringer via en sprogvurdering samt observationer af barnet og forældredialog
- En målrettet pædagogisk opfølgning med afsæt i barnets behov
- Forældreinddragelse med henblik på at styrke hjemmelæringsmiljøet

Den sproglige dimension forsøges tænkt ind i enhver pædagogisk aktivitet samt hverdagens rutiner dels for at styrke det sprogunderstøttende læringsmiljø generelt dels for at understøtte det enkelte barnets behov.

- Sprogindsatsen udenfor dagtilbud

Ifølge dagtilbudsloven skal der gennemføres en sprogvurdering af børn i alderen omkring 3 år, hvis barnet ikke er optaget i et dagtilbud. Børnene skal modtage sprogstimulering, hvis sprogvurderingen viser, at der er behov for sprogunderstøttende aktiviteter. Ifølge lovgivningen skal der specifikt gives sprogstimuleringstilbud til tosprogede småbørn af en varighed på 15 timer ugentligt. Sprogstimuleringen foregår i praksis i 13 gruppeordninger, som er beliggende i daginstitutioner rundt om i byen. Der er ansat personale, som har særlige kompetencer til at varetage opgaven.

- Socialrådgivere i dagtilbud

For at styrke den tidlige indsats overfor udsatte børn har Københavns Kommune knyttet socialrådgivere til de mest belastede daginstitutioner. Siden 2010 har socialrådgivere på københavnske daginstitutioner spottet og hjulpet socialt udsatte børn og deres familier. Og slutevalueringen af projektet viser, at det har den ønskede effekt at sætte målet ind med den forebyggende indsats i daginstitutioner, inden problemerne for barnet og familien vokser sig for store.

Det bærende element i projektet er, at socialrådgiveren fast kommer i daginstitutionen, så medarbejderne har en mulighed for at drøfte børn som vækker bekymring. Socialrådgiveren fungerer som sparringspartner for personalet i daginstitutionerne i forhold til at drøfte børn, der er en bekymring. Socialrådgivere i dagtilbud er forankret i SOF.

- Den tværfaglige bevægelsesindsats 'Børn og bevægelse'

I 2015 er der igangsat en indsats for at styrke arbejdet med børns bevægelse i dagtilbud. Projektet har fokus på at bevægelsesaktivitetsniveauet i dagtilbud øges, sådan at flere børn er motorisk alderssvarende og læringsparate ved skolestart. Det er projektets overordnede sigte at medvirke til, at kvaliteten af den bevægelsesfaglige praksis i dagtilbud øges bl.a. for at sikre fokus på tidlig opsporing og indsats ift. børn, der er motorisk udfordrede. Det forventes at ca. 110 daginstitutioner vil deltage i indsatsen i løbet af projektperioden.

- Finanslovspædagoger

I forbindelse med Finansloven 2015 blev der afsat penge til ekstra pædagogisk personale på dagtilbudsområdet i 2015 og 2016. Fra 2017 overgår midlerne til varige midler via bloktilskuddet. Det er endnu ikke taget stilling til, hvordan midlerne udmøntes efter 2016. Københavns Kommune bliver tildelt godt 30 mio. kr. årligt og formålet med midlerne er at sikre en bedre normering i institutionerne, så

der er flere voksne til er at yde en målrettet indsats i institutionerne. Indsatsen skal medvirke til at øge børnenes muligheder for voksenkontakt, dels at styrke det pædagogiske arbejde, da dette er afgørende for børns udvikling og trivsel. Børne- og Ungdomsudvalget i København har besluttet, at midlerne skal bruges til 73 hele årsværk pr. år. Det betyder, at vi i kommunen samlet har ansat det, der svarer til 73 fuldtidspædagoger i to år. Der er ansat ekstra pædagoger i 25 *vuggestuer med mange socialt udsatte børn*, målt på forældrenes socioøkonomiske status, ekstra pædagoger i 18 *børnehaver, hvor børnene har brug for en ekstra sproglig indsats*, samt ansat 30 *ekstra pædagoger i områdernes tværfaglige supportfunktioner*.

Særlige indsatser om tidlig indsats i sundhedsplejen

Sundhedsplejen tilbyder som en særlig indsats ekstra hjemmebesøg til udsatte. Ud over ekstra besøgsfrekvens inddrages sundhedsplejersken nogle steder for udsatte børn i overgangen til dagtilbud.

Dertil foregår særlige gruppeforløb med børn for mødre med efterfødselsreaktion, udsatte mødre og/eller unge mødre.

Sundhedsplejen igangsætter indsatser i form af arabiske mødregrupper, mødregrupper for mødre, der har født for tidligt og andre former for gruppeforløb der tilpasses det aktuelle behov i det givne område. I enkelte områder sker indsatser i form af forældreforberedende kurser (*Klar til Barn*) til alle førstegangsfødende, forældrekurser til udsatte familier (*De utrolige år*), ekstra omsorg for sårbare og unge gravide (*En Fair Start*) samt tværfaglige indsatser til unge og sårbare gravide i partnerskab med Mødrehjælpen (*På Vej*).

Særlige indsatser om tidlig indsats i skolen

Tidligere indsats er naturligvis ikke kun relevant i dagtilbud. Tidligere indsats kan forstås både som tidlig i alder og/eller rettidig i forhold til problemets opståen. Set i det lys skal vi tænke tidlig indsats gennem hele livet. Tidligere indsats skal både tænkes som forebyggende og indgribende indsatser. Her er nogle eksempler ud af en helt palette af indsatser:

- Løbende evaluering af elevernes trivsel og læring på årgangs- og klasseteammøder
- Klassekonferencer/fokussamtaler
- Faglig ledelse med fokus på datadrevet organisation
- Fokus på elevernes progression i læring og trivsel
- Pædagoger i skolen
- Arbejdet med målstyret læring
- Skoleskifterindsats
- Lær at lære forløb og Københavnerakademiet
- Ressourcecenter arbejdet som både har forebyggende og indgribende indsatser
- Socialrådgivere på skolerne
- Familiekurserne
- Læseklasser

- Bufflex tilbud

Investeringscase for tidlig indsats

I den investeringscase der omhandler tidlig indsats, bliver der arbejdet videre med at samle de gode erfaringer fra alle de ovennævnte indsatser. Målet er, at de indsatser der virker bedst, bliver igangsat de steder, hvor der er størst behov.

2) Hvilke indsatser i tilknytning til ”tidlig indsats” står til udløb, herunder resultaterne af disse indsatser?

At de ovennævnte indsatser i dagtilbud er VIDA projektet udløbet ved udgangen af 2015.

Effektmålinger af VIDA-programmet viser, at VIDA forbedrer to trivelsesparametre signifikant: Børns emotionelle problemer og adfærdsproblemer reduceres. VIDA har desuden signifikant mindsket kammeratskabsproblemer for børn af anden etnisk baggrund end dansk. Der ses ikke effekter af VIDA i forhold til børns kognitive kompetencer.

Den særlige forældreinddragelsesdel, der indgår i, har vist sig at have positiv effekt for børn fra lavindkomstfamilier, især i forhold til kammeratskabsproblemer. Generelt er effekterne af VIDA-Basis+ dog mindre end de tilsvarende effekter af det grundlæggende VIDA-program¹.

3) Anvendte / tildelte midler til relevant kompetenceudvikling i henholdsvis vuggestuer, børnehaver og skoler?

Nedenfor vises hvor mange midler, der er afsat til kompetenceudvikling i de forskellige indsatser (indsatsernes øvrige midler fremgår ikke). Midler til indsatser på skolerne er ikke medtaget, da det ikke er muligt at pege på, hvad der er afsat til kompetenceudvikling i relation til tidlig indsats.

Indsats dagtilbud	Afsatte midler 2016	2017	2018
Pluspladser	527.000	527.000	527.000
Familiepladser	400.000	400.000	400.000
Sociale normeringer ²	-	-	-

¹ <http://vidensportal.dk/temaer/Tidlig-indsats/vida-2013-vidensbaseret-indsats-over-for-udsatte-born-i-dagtilbud>

² Midlerne til sociale normeringer bliver meldt ud til institutionerne til ansættelse af ekstra hænder. Det er muligt for institutionerne at anvende midlerne til kompetence-

Turn around	1.200.000	-	-
VIDA-projektet	-	-	-
Sprogindsatsen for børn indenfor dagtilbud 0-6 år	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Sprogindsatsen på fritidshjem (inden skolestart)	800.000	800.000	2.000.000
Sprogindsats for børn udenfor dagtilbud	250.000	250.000	250.000
Socialrådgivere i dagtilbud ³	-	-	-
Børn og bevægelse	1.255.800	1.157.200	1.080.600
Mad og måltider	805.000⁴	-	-

4) Status og foreløbige erfaringer fra pilotprojekt om vidensoverdragelse

Baggrunden for projektet er, at alt for meget viden opleves at gå tabt i børns overgange mellem tilbud, og derfor tabes tid, før målrettede pædagogiske indsatser kan igangsættes. Overdragelse af viden mellem de forskellige tilbud er derfor særlig relevant i forhold til børn i udsatte positioner, men også for børn i trivsel, da det kan være med til at understøtte en god og tryk opstart i det nye tilbud. Formålet med pilotforsøgene er at afprøve og færdigudvikle en it-understøttet model for vidensoverdragelse, der potentielt kan anvendes over hele byen. I første omgang er der fokus på vidensoverdragelse i overgangene fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole, men målet er at modellen også kommer til at også at omfatte senere overgange, fx fra fritidsinstitution til fritidscenter.

---

udvikling, og en undersøgelse i 2014 viste at de anvender ca. 3% af midlerne til kompetenceudvikling.

³ Der er i forbindelse med Budget 2016 afsat 4,5 i 2016 og 8,4 mil i 2017 og 2018. Det fremgår ikke, hvor mange af disse, der går til kompetenceudvikling

⁴ Det besluttes hvert år ud fra den samlede og varige ramme til hhv. børnemad og menuplanlægningsportalen, hvor mange midler der skal anvendes til kompetenceudvikling. Midlerne er ikke afsat decideret til tidlig indsats, men ud fra den betragtning, at kompetenceudvikling af pædagoger og køkkenpersonale indenfor mad og måltider kan have en indirekte effekt på børnenes sundhed, trivsel og læring – kan midlerne godt medregnes til den tidlige indsats.

I 2015 har der været fokus på at få udviklet it-understøttet model for vidensoverdragelse, sådan at der har kunnet igangsættes pilotforsøg fra januar 2016. Resultatet er et redskab til vidensoverdragelse på i KbhBarn, som heder KbhOvergang (redskabet er ikke tilgængeligt nu, og vil i pilotperioden kun blive åbnet for enkelte institutioner).

Sideløbende med dette bliver der også set på, hvordan man på andre måder kan være med til at understøtte de forskellige overgange, blandt andet ved at være nysgerrige på de voksne, der i praksis ”går med” børnene over i det nye, sådan at de ikke skal lave bevægelsen helt alene.